

УДК 001.89

Д. т. н. Г. О. ОБОРСЬКИЙ, к. т. н. В. С. ШОБІК

Україна, Одеський національний політехнічний університет

E-mail: shobik@onu.ua

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (до 100-річного ювілею)

Одеський національний політехнічний університет було засновано у 1918 році рішеннями Одеської міської Думи і Одеського відділення технічного товариства як Одеський політехнічний інститут (**ОПІ**) за узгодженням з урядом Української Держави під керівництвом гетьмана Павла Скоропадського. День початку занять — 18 вересня 1918 р. — є днем народження закладу.

У 20 — 30-х роках ХХ сторіччя колектив ОПІ став опорним центром на Півдні України з переобладнання народного господарства на новій технічній основі і вирішував великий обсяг кадрових і технічних проблем для промисловості та транспорту країни.

У становлення та розвиток інституту великий внесок зроблено такими видатними вченими світового рівня, як Л. І. Мандельштам, Н. Д. Папалексі, Ч. Д. Кларк, лауреатом Нобелівської премії І. Є. Таммом, висококваліфікованими і досвідченими професорами В. І. Алімовим, Б. І. Ніколаї, Н. Е. Ардадуrowим, Д. К. Добросердовим, С. О. Шатуновським та іншими. Першим ректором Одеського політехніч-

ного інституту був генерал-лейтенант, професор математики Михайлівської артилерійської академії А. О. Нілус.

В різні роки на базі ОПІ було створено низку нинішніх вищих навчальних закладів, це Одеський національний морський університет, Одеська національна академія зв'язку, Одеський національний економічний університет, Одеська державна академія будівництва та архітектури, Одеський державний аграрний університет. В 1960-ті роки філія ОПІ у Севастополі була перетворена у вищий навчальний заклад — Севастопольський національний технічний університет.

У 1933 р. ОПІ було перетворено в Одеський індустріальний інститут (**ОІІ**).

У роки другої світової війни більшість професорсько-викладацького складу, студентів і співробітників ОПІ взяли участь у героїчній обороні Одеси та у подальших бойових діях на фронтах проти німецько-фашистських загарбників. Сам інститут в останні дні оборони Одеси був евакуйований до Пензи, де з 1 жовтня 1943 р. почав освітню і наукову діяльність. А вже 18 квіт-

ня 1944 р., за тиждень після визволення Одеси, ОП повернувся до роботи у рідному місті, продовжуючи підготовку технічних кадрів, а також вирішування технічних і народногосподарських проблем.

30 квітня 1945 р. Постановою уряду СРСР ОП знов було перетворено в Одеський політехнічний інститут.

У 1968 р. за успіхи у підготовці інженерних кадрів і розвиток науки Указом Президії Верховної Ради УРСР ОПІ нагороджено Почесною Грамотою.

У 1971 р. за заслуги у підготовці фахівців для народного господарства країни Указом Президії Верховної Ради СРСР ОПІ нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора.

У 1977 р. Постановою Ради міністрів і республіканської Ради професійних спілок України за досягнення найкращих показників колективів ОПІ було занесено на Дошку пошани.

Постановою Кабінету Міністрів України від 13 серпня 1993 р. № 646 ОПІ набув статусу державного університету і був перейменований в Одеський державний політехнічний університет (**ОДПУ**). У цьому ж році на його базі створено навчально-науковий комплекс «Одеський політехнічний університет», до якого крім університету увійшли коледжі, технікуми, ліцеї, гімназії та школи м. Одеси і Південного регіону.

16 вересня 1998 р. колектив ОДПУ за вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих кадрів, розвиток науки, техніки і технологій був нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України і пам'ятним знаком.

Указом Президента України від 7 серпня 2001 р. № 591 університету надано статус національного з найменуванням «Одеський національний політехнічний університет» (**ОНПУ**).

У період з 2004 до 2008 року на виконання відповідних наказів Міністерства освіти і науки України до складу ОНПУ як його відокремлені структурні підрозділи увійшли Одеський автомобільно-дорожній технікум, Херсонський політехнічний коледж, Березівське вище професійне училище і Новокаховський електромеханічний технікум. Останній при цьому набув статус коледжу та найменування «Новокаховський політехнічний коледж Одеського політехнічного університету».

За роки свого існування ОНПУ із політехнічного інституту, у якому при його створенні було усього 3 факультети, перетворився у великий навчально-науковий комплекс, у складі якого є 13 навчально-наукових інститутів, 2 факультети та 4 вищих навчальних заклади I і II рівня акредитації, де працює біля 1500 високок-

валіфікованих викладачів, серед яких 37 академіків, 8 членів-кореспондентів галузевих міжнародних і республіканських академій, майже 130 професорів і докторів наук, 464 доцента і кандидата наук, 12 заслужених діячів науки і техніки та заслужених працівників освіти України, 46 відмінників освіти України. В університеті працює 9 спеціалізованих Рад із захисту дисертацій (докторських — 6, кандидатських — 3).

У структурі університету створено українсько-німецький, українсько-іспанський та українсько-польський інститути, студенти яких мають змогу проходити мовну та виробничі практики за кордоном, брати участь у програмах академічного обміну з вишами-партнерами та отримувати стипендії для продовження навчання в Німеччині, Іспанії та Польщі.

ОНПУ бере активну участь у програмах академічної мобільності Європейського Союзу Erasmus Mundus (три програми у 2012–2016 рр.) та Erasmus+ (п'ять програм у 2016/17 навчальному році). Починаючи з 2016 року 33 студенти, аспіранти та викладачі ОНПУ були учасниками кредитної академічної мобільності за 5 проектами цих програм. Університет має договори з 20 університетами Європи зі спільної підготовки магістрів за програмами «подвійний диплом» (Німеччина, Австрія, Іспанія, Польща, Швеція та Франція).

Успішну навчальну і наукову діяльність університету забезпечують міцна сучасна матеріально-технічна база і розвинута соціальна інфраструктура. До оснащення навчальних лабораторій широко залучаються зарубіжні фірми та підприємства. В ОНПУ відкрита «Академія BOSCH», яка має сучасне обладнання з діагностики автомобілів, працюють лабораторії з обладнанням відомих фірм: Schneider Electric, Moeller, Danfoss, Wiessmann, Неткрекер, Люксоф та інші. З метою поліпшення якості підготовки фахівців для атомних електричних станцій України в університеті працюють навчально-науковий центр ядерної енергетики АН України та науково-технічний центр «НАЕК Енергоатом».

У 1918 р. в ОПІ навчалося 906 студентів. Нині в навчальних структурних підрозділах університету навчається майже 20 тисяч студентів, аспірантів, слухачів курсів та ін. Перший випуск ОПІ склав 20 інженерів. У 2016 р. ОНПУ підготовлено 397 магістрів, 765 спеціалістів, 2072 бакалаври, 945 молодших спеціалістів, 100 професійних робітників. Університет готує фахівців з 32 спеціальностей та 75 спеціалізацій.

За роки існування закладу підготовлено понад 100 тисяч інженерів, бакалаврів та магістрів для народного господарства України та більше 3 тисяч спеціалістів для 103 країн світу.

Вчені і спеціалісти ОНПУ здійснюють вагомий внесок у різноманітні галузі науки і техніки. Науково-дослідна робота в університеті зосереджена у 15 відомих і визнаних наукових школах. У 15 спеціалізованих науково-дослідних лабораторіях виконуються наукові дослідження з пріоритетних наукових напрямів: безпеки атомних електричних станцій, ресурсозбереження, охорони навколишнього середовища, фундаментальні дослідження в галузі математики, фізики, механіки, інформатики і телекомунікацій, технології нових матеріалів, робототехніки, автоматизації, приладобудування та інших.

Так, наприкінці 1990-х років вперше в Україні група науковців ОНПУ під науковим керівництвом професора М. В. Максимова розробила і впровадила на Запорізькій АЕС автоматичний комплекс з перевантаження ядерного палива. Державними преміями України в галузі науки і техніки у 2001 р. були нагороджені професори О. Ф. Дащенко та А. В. Усов за розробку технології виробництва волоконно-оптичних кабелів світового рівня, у грудні 2015 р. – група науковців, до складу якої входило семеро представників наукової школи ОНПУ: професори А. С. Мазуренко і В. І. Скалозубов, доцент Ю. О. Комаров, старший викладач В. М. Колиханов і провідний інженер Т. В. Габлая за розробку науково-технічного проекту «Комплекс методів та заходів забезпечення безпечної експлуатації та ефективності АЕС України».

З метою впровадження у виробництво наукових розробок вчених в університеті з 2015 року працюють науковий парк та центр трансферу технологій.

За результатами рейтингу серед понад 400 вищих навчальних закладів країни «Топ-200 Україна», що проводиться Міжнародною академією і Академією педагогічних наук України, ОНПУ протягом останніх 5 років входить до 10 кращих технічних і технологічних закладів України.

Університет має багаторічні стабільні міжнародні зв'язки і високу репутацію за кордоном та є членом низки міжнародних організацій, а саме:

- Асоціація європейських університетів EUA (з 1994 року);
- Асоціація університетів Центральної і Східної Європи (з 2005 року);
- Асоціація євразійських університетів EURAS (з 2008 року);
- Європейська мережа ядерної освіти ENEN (з 2012 року);
- Європейська асоціація з безпеки експлуатації атомних реакторів II та III поколінь Nugenia (з 2015 року);
- Європейська регіональна мережа з навчання та стажування у галузі атомної енергетики STAR-Net (з 2016 року).

З 2000-го року в університеті успішно працює кафедра ЮНЕСКО «Інтелектуальне моделювання та адаптація нетрадиційних технологій навчання до проблем сучасної освіти та соціального розвитку».

Університет плідно співпрацює з навчальними, науковими і виробничими центрами 30 країн Європи, Азії, Близького Сходу, Північної та Південної Америки і гідно представляє нашу державу на міжнародній арені вищої освіти.

РЕЦЕНЗЕНТЫ НОМЕРА

Баранюк Александр Владимирович, канд. техн. наук, ст. преподаватель, НТУУ «Киевский политехнический институт им. Игоря Сикорского»

Болтенков Виктор Алексеевич, канд. техн. наук, доцент, Одесский национальный политехнический университет

Галчѐнков Олег Николаевич, канд. техн. наук, доцент, Одесский национальный политехнический университет

Глушеченко Эдуард Николаевич, канд. техн. наук, начальник отдела, НПП «Сатурн», г. Киев

Горох Геннадий Георгиевич, канд. техн. наук, заведующий научно-исследовательской лабораторией, Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники, г. Минск

Железко Борис Александрович, канд. техн. наук, доцент, Белорусский государственный экономический университет, г. Минск

Пилипенко Владимир Александрович, докт. техн. наук, заместитель директора, Филиал НТЦ «Белмикросистемы» ОАО «ИНТЕГРАЛ», г. Минск

Рыбка Александр Викторович, канд. физ.-мат. наук, Национальный научный центр Харьковского физико-технического института